

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Claudii Fleury, Presbyteri, Prioris Argenteliae Et Reg.
Christianiss. A Confessionibus Institutiones Juris
Ecclesiastici**

Fleury, Claude

Moguntiae, 1760

III. De iudice ordinario & delegato.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-67899](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-67899)

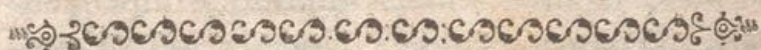
Caroli Calvi tempore a bellis civilibus, ab incursione Normannorum & dissidio perpetuo Regulorum. Unde sæculo X. XI. XII. vix concilium nisi papæ auctoritate convocatum, qui vel ipse vel legato misso præsidebat.

1) c. 8. an. 692.

Instaurantur.

IX. INTERIM INNOCENTIUS III. concilio Lateranensi 1216 regulam de conciliis provincialibus quotannis habendis renovavit¹. Quod quum negligeretur, concilium Valentia in Hispania an. 1322. habitum voluit, ut singulis bienniis celebrarentur; denique concilium Basileense² ea reduxit ad singula triennia: quod concilium Tridentinum³ ratum habuit, voluitque, ut ubique terrarum instaurarentur, monitis Metropolitanis, ut talia cogèrent, & Episcopis, ut ea frequentare non recusarent, ita quidem, ut Episcopi *ingenui*, qui nullius archiepiscopi essent suffraganei, eligerent, cujus concilii interesse malent: pœna adjecta canonica. In Francia idem sancitum edictis *Melodunensi art. 1.* alio an. 1610. alio 1646. Neque tamen inde a concilio Burdigalensi an. 1626. aliud vidimus.

1) C. 25. X. de accusat. 2) sess. 15. 3) sess. 24. Ref. c. 2.

C A P. I I I.

DE JUDICE ORDINARIO ET DELEGATO.

I.

Vicarii & officiales **E**PISCOPI majorum præsertim cathedralium, multis negotiis obruti, iudicium non-

nonnullarum caussarum in quemdam presbyterum, vel in archidiaconum devolverunt. Quod frequentius factum, ex quo episcopi jurisdictionem in plerisque etiam civilibus caussis sibi arrogarunt. Archidiaconi juri dicundo ita assueverunt, ut *jurisdictionem propriam* affectarent; & in pluribus diocesisibus præscriperunt *primam instantiam*. Unde Episcopi maluerunt delegare presbyteros, quorum mandata pro lubitu revocari possent. Hos vocarunt *vicarios* vel *officiales*, quo sensu *officialis* vocabulum usurpatur a Petro Blesensi ¹ circa an. 1179. & sæculo sequenti tribus conciliis Turonensibus an. 1231. 1236. & 1239. ² officium eorum confirmatur: ubi simul apparet, archidiaconos tum habuisse suos officiales. Sed postea officiales & vicarii distincti fuere, & *officiales* appellati, quibus *contentiosa*; *vicarii* autem *generales* seu *vicarii majores*, quibus *voluntaria* fuit ab Episcopo mandata jurisdictione. Officiales autem immensum multiplicati sunt, quum & capitula tales habere vellent, & Episcopi plures nonnumquam in eadem diocesi obtentu multitudinis negotiorum instituerent; reclamantibus iudicibus sæcularibus, qui prohibebant, quod sæpe verum est, officialium multitudine lites multiplicari.

- 1) ep. 25. 2) Tom. 2. concil. p. 441. c. 12. p. 504. c. 4. 6. p. 567. c. 8.

II. HABUERE etiam Metropolitanum <sup>ac metropolitano-
rum mul-
tiplicati</sup> officiales suos, qui non solum in diocesi jus dicerent; sed etiam de *appellationibus*, e suffraganeorum diocesisibus ad Metropolitanum de-

latis, cognoscerent. Nam querelæ illæ, quæ olim raro ab Episcopi sententia ad concilium provinciale deferebantur, jam tum conversæ erant in *appellationes ordinarias*. Et quum concilia rarius celebrarentur, Archiepiscopus seu potius archiepiscopi officialis appellationum prope unus iudex fieri cœpit. Hæc iudicis mutatio potissimum in causa fuit, quod omnis iurisdictio ecclesiastica caderet. Vix enim hominum proborum & rerum intelligentium tanta copia erat, quæ ad officialium munus obeundum requirebatur. Deinde si vel maxime omnibus numeris absoluti eligerentur officiales, facilius tamen falli poterant & minori auctoritate erant, quam Episcopus in presbyterorum consensu præcipuis clericorum stipatus. Ne quid dicam, quam parvi momenti auctoritas sit presbyteri *officialis* cuiusdam Metropolitanæ comparatione totius *concilii officialis*.

corrupe-
runt ve-
texis ju-
risdictio-
nis natu-
ram.

III. NON igitur mirandum, reverentiam iudiciorum ecclesiasticorum exolevisse, quam censurarum plaustris recuperatum ibant. Nam in his tribunalibus, prout *solemnia formularum* invalescunt, *bona fides* vacillat. Iudicia illa olim amica, quibus, duce caritate, verum justumque exigebatur, concordiaque partium, præcis omnibus dissidiorum radicibus, quærebatur, degeneraverant in tribuna-
lia, in quibus *strictum jus* regnabat, omnesque subtilioris juris apices captabantur, nemine quidquam de jure suo remittente: quo litigantium animi pascebantur magis, quam sedabantur. Presbyteri & clerici, qui ad caus-

fas vel orandas vel iudicandas provolabant, caritatem ac sanctimoniam procul habuere. Hinc principes magnam partem potestatis, quam Ecclesiæ concesserant, revocarunt, & privati homines, quia nunc necessario litigandum erat, iudicem laicum æque lubentes adire voluerunt. Id mali inde redundavit in Ecclesiam, ut dum nimium adpeteret, iurium etiam competentium partem amitteret.

IV. UT igitur adpareat, quæ hodie jurisdictionis Ecclesiasticæ facies sit, animadvertendum est, duplicis generis esse iudices, *ordinarios & delegatos*. Ordinarii sunt, qui jurisdictionem per se vel propriam habent, veluti Episcopi, eorumque officiales, vicarii, Metropolitanæ, primates, papa: præterea capitula exempta intuitu totius corporis & certæ partis dioceseos, in locis, ubi sunt in possessione; item abbates monasteriorum, quæ præter exemptionem territorium habent & jurisdictionem, licet paucissimorum privilegia sustinere possint examen rigorosum. Eodem referri possunt abbates regulares, priores claustrales, cunctique monasteriorum vel aliarum communitatum religiosarum superiores. Nam interior harum congregationum disciplina pedetentim in *jurisdictionem* conversa est, quæ scriptis ceterisque solemnibus exercetur. Exemptiones eas liberant a jurisdictione Episcopi, habent tamen plures querelarum gradus seu instantias, appellantque a superiore particulari ad *Provincialem*, a provinciali ad *Generalem* vel ad papam: nonnumquam &

Qui sint
iudices
ordinarii?

aliorum specie adpellationis tamquam ab abusu, vel per modum querelæ ad sanctius regis consilium.

qui delegati?

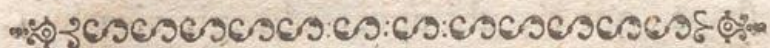
V. DELEGATI sunt qui habent jurisdictionem alienam, & delegantur ad certam causam, qua decisa mandatum expirat. Horum referendi sunt *conservatores apostolici*, v. gr. privilegiorum academicorum, qui sunt instar *delegatorum generalium* & perpetuorum; item legati pontificis, qui, quoad durat legatio, omnia faciunt, quæ papa in locis, ubi degunt, facere possit: quamquam alii eos habeant loco iudicum *ordinariorum*. Nuntii in Hispania & in pluribus aliis provinciis jurisdictionem habent; in Francia non item. Delegati papæ perpetui censerique possunt *quæstiores fidei* in terris, ubi eorum jurisdictione admittitur: itemque in suo genere monasteriorum *visitatores* delegati sunt iudices.

horum potestas.

VI. DELEGATORUM potestas limitata est terminis mandati, quos migrare nequeunt, adeo, ut dubitatum fuerit, num exceptiones judiciales admittere debeant¹. Delegatio non solum causa decisa, sed etiam revocatione mandati, re adhuc integra, & morte, sive ordinarii, sive delegati, finitur, quippe ad omnes mandati regulas exigenda. Pontificis delegati plura habent præcipua. Possunt enim, ad exemplum delegatorum principis, subdelegare²: quod iudicis ordinarii delegati non possunt, quum non eorum, sed ordinarii, jurisdictione sit propria. Possunt suas ipsimet, si

ordinarius tergiverfetur, exfequi fententias, & cenfuris uti; quum delegatorum ceterorum fententias ordinarius exfequatur. De exceptionibus, quæ delegato opponuntur, iudicat *ordinarius*; quæ pontificio delegato, vel ceteri condelegati iudicant, vel arbitri. Hæc fingularia peperit difficultas Romam recurrenti, præfertim in Francia, ubi rex non vult, ut cives foris litigent. Nec pontifex reſcripta delegatoria quibuſcumque perſonis; ſed vel ordinariis locorum, vel iis, qui in unaquaque diœceſi designati & idonei iudicati fuerint, tradere poteſt. Quæ vero in decretalibus³ & in concilio Tridentino⁴ de *conditione delegatorum* traduntur, ea in Francia non attenduntur.

- 1) C. 13. X. de off. iud. 2) C. 28. eod.
3) C. 11. de reſcript. in 6. 4) Seſſ. 5. c. 10.

C A P. IV.

DE JURISDICTIONIS ECCLESIASTICAE ADMINISTRIS.

I.

NOVISSIMIS temporibus Episcopi tam raro ipsimet ad iudicandum accesserunt, ut jus eorum a sæcularibus iudicibus in dubium vocaretur, quos *dynastis*, jurisdictionem subalternam habentibus, compararunt, qui per leges regni Francici hanc *per alios* exercere tenentur. In quo tamen falluntur, ut qui maxime. Dynastiæ enim, quibus *jurisdictio patrimonialis* in hæret, ab omni generis hominibus, immo & a feminis ac infantibus posside-

Episcoporum in
jurisdictione